

Ойво.

Алт.

3-281

1921

КЫЗЫЛ КҮН

БУКВАРЬ ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ.

Тайдактап таӳ аты,
Тамырланын күн чыкты.
Совет јай келди,
Бичике үренер јай чыкты.
Бичик билбес сокор јок болзын,
Ончозы бичике үрензин.

977/162

Государственное издательство.
Алтайское Губернское Отделение.

БАРНАУЛ.

Электро-типо-литография Совнархоза № 1, улица Короленко, № 87.
1921.

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Жж Зз Ии Кк Лл Мм Нн
 Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щш
 Ээ Юю Яя

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Жж Зз Ии Кк Лл Мм Нн
 Оо Пп Рр Сс Тт Уу Һ Җ Җ Оо Уу Чч Шш Юю Яя

*Аа Бб Вв Гг Дд Ее Жж Зз Ии Кк
 Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу Һ Җ
 Җ Оо Уу Чч Шш Юю Яя.*

1 бир	8 сегис	22 јирме еки
2 еки	9 тогус	30 одус
3 үч	10 он	100 јүс
4 төрт	11 онбир	110 јүс он
5 беш	12 онеки	111 јүс он бир
6 алты	20 јирме	112 јүс он еки
7 јети	21 јирме бир	200 екијүс

1.

Су ас. Су сура. Су ал. Су сус.
Сула ас. Сула сура. Сула ал. Сула
сал. Сула алар. Сула салар.

Ас. Ус. Ас. Сас. Сула. Сур. Сурас.
Сарас. Урзул су. Урал су. Суулу сас. Сал. Арал.

Сула алар Сула салар.

2.

Бис кул емес. Кул бис емес. Улус кул
емес. Су ас. Су акелер керек. Ем ас. Ем акелер
керек. Бу кулур кара емтир. Ак кулур алар
керек. Бис ак кулур албас. Бисте ет бар.

Ис. Ет. Ат. Тарак, Ту. Тус. Тас. Кас. Кул.
Кир. Кур. Кер. Кере. Кара. Бис. Бир. Бел. Бе-
лек. Кум. Кумак. Сел. Сек. Калас. Калак Аксак.
Кулур. Бука. Бурул ат.

Бис кул емес. Кул бис емес

3.

Каарлу жылда кам семис, кыжыкту жылда
ийт семис. Кам иш етбес. Жаантаин кам кам-
даар. Мал тайар. Ет жиир. Же тын айрып болбос.

Кам баиркак болор; саиркак болор. Ары бери мондылар. Же кам каары жок жылда калтыраар, торолоор.

Ада. Куда. Кары. Карын. Карындаш. Аш. Кош. Боро. Кыр. Кыра. Он. Тон. Корон. Королто. Јодо. Јодро Јодролу. Ырым. Јараш. Јал. Јаман. Јада. Јок. Јокту. Јонмоин. Јуду сарас. Камыш. Јакшыба? Јакшы! Јакшы ба? Јакшы.

Јакшыда? Јакшы! Јакшыда! Јакшы!

4.

Совет јайы—јакшы јолду јай.

Совет јайы-јай, ески јай емес. Совет бош јайим јай. Ески јай јаман јай. Јайы јай кулданар кулы жок јай. Ески јай. улус кулданар јай. Ески јай помещик—улус—кул кулданар јай. Совет јай јакко јарамјилу. Бар улуска ески јай јарамјилу.

Совет. Тај. Тој. Јай. Јайы. Солојны. Калајны. Колој. Тојдок. Тојдош. Алај. Јорык. Јобол. Јыду. Јылан. Тујней. Теј-дай тудушты. Теленир емискек. Тај. Сој.

Совет јаны-јакши јолду јан.

5.

Албатынын тазыл јайы—Совет јай. Совет јай—албатынын үни. Совет јайды белен тапкан емес, кан төгүп јуулап алган. Озогыда

сен түремик кул. Аштап суузап жүргөн. Помешик сени бийлеп иштедип, ток тойу жүргөн. Сенин киер кебиң самтар, помешектин кеби өйдү сүрлү болгон. Эм сенде Самтар, помещик-де самтар. Совет жаңга сен сүүнезин, помещик тезе кунугуш комыдап жат.

Көл. Көөрик. Каза. Казак. Козо. Кузук. Кезек. Казы. Казан. Тазыл. Ага. Агаш. Сегис. Тогус. Арга. Сагал. Согум. Согуш. Согоно. Согонок. Өлө. Бөлө. Көзөр. Өрөкө. Өрөкөн. Емеген. Өбөгөн. Күн. Күнөт. Күс. Түс. Түн. Түкурүк. Жүр. Жүгүрүк. Күски.

Албатыный тазыл жаңы Совет жаң.

6.

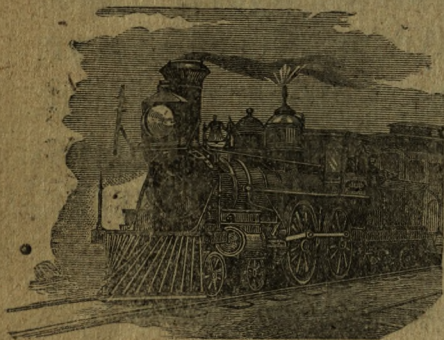
Пастра албатаа бис жаим жаң жеитрип турубыс. Менин Санаган Сагыжымнаң жаим жаң, жабыр албаты чыкпайт. Албатыда Совет бар. Совет албатаа жаим жаң берет. Совет пастра жердин албатызына жаим жаң берет. Эски жаң ордына, кичееп иш едер жаң келеедир. Бис отчобыс иштенип жадыбыс. Өтөк арчып, одун кезип, тажып турубыс. Жол, күр, темир жол жазадыбыс. Озогы иш-бардын ижи, емдиги иш-албатынын ижи. Эскиде албаты күдүүлү койдый болгон. Емдиги албаты бои советке кирип, бойнын керегин пүдүрүп, башкарынып турат. Эм бисти бийлеер помещик жок. Эски жаңын ордына кичееп иш едер жаң келеедир. Ончогор иштегер. Жакарары, жалынар кулы жок, бис ончобыс түней.

Чай. Чой. Чар. Час. Чак. Кече. Кечү. Качан. Ажу. Ежик. Кежик. Кизи. Ыжык. Ажыра, Ажындра. Кижен. Иженер Тежик. Аржаан су. Тужак. Кажык.

Тайдактап тай атты, тамырланыл күн чыкты. Совет жаң келди.

Совет јайга кирер учуры.

Ойто јанар јол јок. Городтың, деревнениң улузын бис советке киригер теп турубис. Совет јай тудадыбис. Совет түремик јоктуга айл, јурт, завод фабрик, јер, товар берди. Ем тура завод-то иш јок: одун, таш-көмир јок. Јерди бергенде болзо, оны иштеер темир күрек, тырмууш, салда јок. Је андыйда болзо, бис ончобыс түней, бис кул емес.

Озо каразу тер чыканча бардың ижин еткенибис. Ем бардың ижин едип турган емес бөйбыстың ижибис едедибис. Бөйбыстың күчибис-бле бөйбыстың керегибис едедибис. Темир-јол, күр јазайдыбыс, фабрик, заводторго одун, темир екелидибис. Паровоз, вагонды јабайдыбыс.

Неле неме ордына кирип јазалза, деревнедең городтор-саин аш-тус, картошко, сарју апарарыбыс. Ол тужунда удус аштабас, суузабас, өч-өңн јок болор.

Кижиде кулданар јайдың кынјизын бис үзүп салдыбыс. Ем бисти башкарар озогы бий јок. Баи, јогы, би, кулы јок јай тудадыбыс.

Албатының ажы малы өссин, алкы јөжөзи көптөзин.

Троцкий Нөкөр Пашчыбистиң сөзи.

Деревнениң, городтың иш едеечи емегендери, Совет слерге учурлу јай берди. Слер Советке бөйның кижизин тудар јайыгар бар.

Совет балдарды кичееп чеберлейт. Төлу јок аш берет. Јер заин балдар јуулуп јадар, оин едер туралар тудат. Балдар јайы јайның чечеги, оның учун оны кичеер керек. Је, ем тура күч. киер кеп, ичер аш јок.

Мунаң озо кандый еди?

Капитал пашкаруул тужун сананыгар. Ол тужунда албатының керегин кичееп пүтурген бедиде? Магазинга батбас тө-

варлу-да болзо, талдамазын акчалу бай алатан, арткан таштанчизын түремик жокту алар болгон. Бай улустың балдарын ылгап, бичике кичееп үреткен, жоктудың—балазың үретпес болгон, ол емезе јетре урепес болгон.

Муның аргазы кандый болор тезе? Озогы јүрим-коомой, емдигизи оноң ары болды. Ески јай-ла јатса, Капиталга кул болор. Кул балголчо јайы јай-ла ичкеери пазып, неле үрелген керек пүдүрер.

Неле ус, ончозы кичеенип биргижип иштеер керек.

Иш етсин. Удабас јакшы болор. Аш јууп аларыбыс. Дон, Урал јеринең таш-көмир, темир акелерибыс. Туркестаннаң товар едер көбөң (хлопок) алдырарыбыс. Неле неме ордына кире берер. Пастра Россей јуртубыска јер заин школ тударыбыс. Бичик билбес, неме билбес кижии жок болзын.

Неле немени Совет пашкарзын. Совет тегени бис. Бис тегени иш едер рабочий крестьян улус. Совет јуунга барар улус тудат. Ол улус јуунга—барып, албатының керегин пүдүрүп пашкарат. Јер јеринде Совет јоның ажы малын кичееп турат. Совет улуска јер, аш берет, заводторды, фабриктарды көрип турат. Школ, бичик кычырар тура, оогош балдар, база карган тижең улус јадар тура, ору улус јадар тура тудат. Совет иш едер улустың керегин кичееп едет. Ончозы бир кижии учун, ончозы бир кижиниң учун туружсын.

7.

Аю туюк јерге јүрер. Аю кузук, јилек, чымалы, балтырган, ет јип јүрер. Оның учун аюдың маи кою болор. Аю Курсактанып алза уюктап јадар.

Отуруп бир аяк чай ич. Јок ичбес. Мен тою.

Көб куяк кийген аяң башту маатыр салып отурды. Кыюдагы агашка кучияк уя салды.

Таяк. Куяк. Кучияк. Уя. Уят. Кыю. Тою. Тая. туюк кыял.

КЫЗЫЛ АРМИЯ.

Бистиң јайы јайның черүүн кызыл армия теер. Кызыл армия капиталдың ак черүү-ле јай плаажың согужуп турат.

Алт.
3 = 281

9018

Озогы солдат помещик улустың кереги учун туружатан. Ем бистий кызыл армия рабочий крестьян улус учун капиталист помещик улус-ла тартыжат. Ончозын военный үредүне уретсе, чактың чака кул болорынаң айрылар. Кызыл черү кижии недей-де жалтанбас. Јонның керегинде өлгөн кижии өлгөн емес. Албатының учун өлгөн маатылгарга чактың чака, уедей уее мак болзын.

Пу согуш лапту жалтаныш јок калганчы согуш болор. Өскө қаандардың албатызы, бис члеп согужуп, түймеже берди.

Коммунист (кымын) улустар јер үстундеги паstra рабочий крестьян улус учун капиталист помещик улус-ла согужуп турат. Коммунистар айдат: Капиталист-помещик улустың јаңын, омордың кижии кулданарын—јок едели, кулы, бии јок јаң ту-дадыбыс,—тежет.

Јаңның јолын бис паштаарыбыс. Иштиң ийде-күчи, неле немений пажы болор. Коммунист јаң, биске јол јарыдар јарыт-кыш болуп туры.

Коммунист јаңды пажаган кижилердиң ады: Карл Маркс, Фридрих Энгелс, Ленин, база Троцкий. Пу јаңды Карл Маркс, Фридрих Энгелс 1864 јылда паштаган. Оны Интернационал деп адаган. Интернационалга јер үстундеги рабочий улус паstra пакан. Март айда 1919 јылда Москвада коммунистар үчүнчи интернационал тутты.

Баладаң балаа, Үеден уее, чтктың чака јаңы јаң јер үстүне, јаилып, өзип турзын. чактың чака качанда бистий Совет Рос-сейдың Федеративный Социалист. Республиказы пузылбас болзын.

1921 јылда апрель айдың 30 күни.

*Горно-Алтайский подотдел
Национального Меньшинства.*

Иив. № 956